

Prilog 1:

Crna Gora
Ministarstvo evropskih poslova

**PRVI POLUGODIŠNJI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU REFORMSKE AGENDE CRNE
GORE ZA INSTRUMENT EU ZA REFORME I RAST 2024-2027**

Podgorica, mart 2025.

SADRŽAJ

<i>I Sažetak izvještaja.....</i>	<i>1</i>
<i>II Uvodne informacije o Planu rasta EU za Zapadni Balkan i Instrumentu EU za reforme i rast.....</i>	<i>2</i>
<i>III Reformska agenda Crne Gore za Instrument EU za reforme i rast 2024-2027 .....</i>	<i>3</i>
<i>IV Prvi polugodišnji izvještajni period .....</i>	<i>4</i>
<i>V Status sprovođenja pojedinačnih reformskih koraka .....</i>	<i>6</i>
<i>VI Finansijski uticaj.....</i>	<i>26</i>

I Sažetak izvještaja

Cijeneći značaj i potencijal Plana rasta EU za Zapadni Balkan, kao i Reformske agende Crne Gore za Instrument EU za reforme i rast 2024-2027 kao njegove ključne komponente, Ministarstvo evropskih poslova je, u saradnji sa Ministarstvom finansija i ostalim resornim ministarstvima privelo kraju pripremu prvog polugodišnjeg izvještaja o implementaciji reformskih mjera i koraka planiranih reformskom agendom sa rokom dospijea krajem 2024. godine, odnosno produženim rokom dospijea do 28. februara 2025. godine. Podsjećamo da je, od ukupno dodijeljenih 383,5 miliona eura za Crnu Goru, prva tranša podrške EU fiksna i predviđena za predfinansiranje, u iznosu od 7% ukupno dostupnih sredstava. Njena realizacija, u iznosu od 26,85 miliona eura, očekuje se početkom aprila ove godine. Sedam redovnih polugodišnjih tranši isplaćuje se na osnovu ispunjenja specifičnih kvantitativnih i kvalitativnih koraka, koji su detaljno opisani u Reformskoj agendi, o čemu Vlada informiše Evropsku komisiju u formatu polugodišnjih izvještaja.

Kada je u pitanju implementacija reformi u prvom polugodišnjem periodu, rok za završetak implementacije 14 prvih koraka iz Reformske agende je istekao 28. februara 2025. godine, a procjena nadležnih ministarstava je da je ovaj period završen sa 10 ispunjenih i 4 djelimično ispunjena koraka, što će dodatno biti predmet naknadne procjene Evropske komisije.

Kada su u pitanju ostvareni rezultati u okviru 10 reformskih koraka, podsjećamo da je krajem novembra izabrana predsjednica Vrhovnog suda. Zatim, uvedene su standardne operative procedure za postupanje tužilaštva u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, što je u skladu sa Istanbulsom konvencijom i Direktivom EU o zaštiti žrtava. Takođe, registar državnih preduzeća javno je dostupan i biće redovno ažuriran, čime je značajno povećana transparentnost u dijelu upravljanja preduzećima u državnom vlasništvu. Povećana je i transparentnost u oblasti javnih nabavki, kao i unaprijeđen sistem integriteta u poreskoj i carinskoj inspekciji. Osim toga, unaprijeđena je pravna i infrastrukturna osnova u oblasti sajber bezbjednosti usvajanjem Zakona o informacionoj bezbjednosti, u skladu sa NIS2 direktivom Evropske unije. U dijelu digitalizacije donijet je Nacionalni plan za širokopojasnu infrastrukturu i Plan digitalizacije javnih usluga. U oblasti energetike, intenzivno je rađeno na usaglašavanju zakonodavstva sa energetske paketom EU, uključujući i reforme po pitanju energetske efikasnosti.

Kod 4 djelimično ispunjena koraka, u ovoj fazi postoje određena proceduralna kašnjenja, prije svega kada su u pitanju zakonska rješenja koja su zahtijevala širi konsultativni proces i usklađivanje sa nadležnim službama Evropske komisije, poput novog Zakona o energetici, ili zakonske osnove za usvajanje novog Prostornog plana. Dodatno, širi dijalog sa Evropskom komisijom vodi se i u dijelu implementacije mjera iz oblasti vizne politike i uticaja na ekonomsku politiku Vlade, što je uticalo na djelimično odlaganje ispunjenja ovog reformskog koraka.

Po pitanju finansijskog uticaja, za prvih 14 reformskih koraka vezan je maksimalno dostupan iznos podrške Evropske unije od 29,5 miliona eura, umanjen proporcionalno za 7% predfinansiranja. Važno je napomenuti da će u slučaju djelimično ispunjenih koraka Crna Gora iskoristiti mogućnost iz člana 21 Regulative EU 2024/1449 o uspostavljanju Instrumenta za reforme i rast, shodno kojem za ove korake rezultati mogu biti ostvareni nakon isteka izvještajnog perioda u roku od 24 mjeseca, bez uticaja na isplatu sredstava opredijeljenih Reformskom agendom za ove korake. Kako se radi o koracima čije ispunjavanje je u toku i čiji rezultati se očekuju do sredine ove godine, sredstva vezana za ova 4 reformska koraka biće isplaćena po njihovom ostvarenju. Ukoliko Evropska komisija potvrdi ovakvu finansijsku procjenu, očekuje se da će za 10 reformskih koraka biti isplaćeno 18 miliona eura, dok će isplata 11,5 miliona eura za 4 djelimično ispunjena koraka biti odložena i izvršena uz isplatu za naredni izvještajni period koji ističe krajem juna ove godine.

II Uvodne informacije o Planu rasta EU za Zapadni Balkan i Instrumentu EU za reforme i rast

U cilju ubrzanja procesa proširenja, kao i podsticanja ekonomske konvergencije na nivou regiona Zapadnog Balkana (ZB), Evropska komisija (EK) je 8. novembra 2023. godine usvojila predlog novog Plana rasta EU za Zapadni Balkan uz projekciju da će sprovođenje reformi i finansijska podrška EU imati pozitivan efekat na ekonomski rast ekonomija država kandidata. Plan rasta je koncipiran kroz sljedeća četiri stuba koji imaju za cilj brže dostizanje ekonomskog razvoja EU i ubrzano pridruživanje zemalja Evropskoj uniji:

1. **Jačanje ekonomske integracije s jedinstvenim tržištem Evropske unije**, pod uslovom da se Zapadni Balkan uskladi sa pravilima jedinstvenog tržišta i otvori odgovarajuće sektore i oblasti sa svim svojim susjedima istovremeno, u skladu sa zajedničkim regionalnim tržištem. Predlaže se sedam prioriternih aktivnosti:
  - Slobodno kretanje roba;
  - Slobodno kretanje usluga i radnika;
  - Pristup jedinstvenom području plaćanja u eurima (SEPA);
  - Olakšavanje drumskog prevoza;
  - Integracija i dekarbonizacija energetskih tržišta;
  - Jedinstveno digitalno tržište;
  - Integracija u industrijske lance snabdijevanja.
2. **Jačanje ekonomske integracije u okviru Zapadnog Balkana putem zajedničkog regionalnog tržišta**, na osnovu pravila i standarda EU;
3. **Ubrzanje temeljnih reformi**, uključujući klaster temeljnih sektora, podržavajući put Zapadnog Balkana ka članstvu u EU, unapređujući održivi ekonomski rast privlačenjem stranih ulaganja i jačanjem regionalne stabilnosti;
4. **Povećanje finansijske pomoći za podršku reformama putem Instrumenta za reforme i rast za Zapadni Balkan za period od 2024-2027**, što predstavlja prijedlog za novi instrument vrijedan 6 milijardi eura, naime, 2 milijarde eura bespovratne pomoći i 4 milijarde eura povoljnih kredita, pri čemu je isplata uslovljena time da partneri na Zapadnom Balkanu sprovedu određene socioekonomske i temeljne reforme.

Kako bi bili dostignuti ambiciozni ciljevi definisani ovim stubovima plana, regulativom koja se odnosi na Plan rasta predviđen je novi Instrument EU za reforme i rast. Nakon Evropske komisije, 4. aprila 2024. godine, Evropski savjet i Evropski parlament, postigli su dogovor o Planu rasta EU za Zapadni Balkan, nakon čega je Evropski parlament usvojio, a Evropski savjet odobrio Regulativu o uspostavljanju Instrumenta EU za reforme i rast 24. aprila, odnosno 7. maja 2024. godine.

Vrijednost predmetnog Instrumenta EU za reforme i rast za cijeli Zapadni Balkan je 6 milijardi eura za period 2024-2027. Regulativom je definisano da paket finansijske podrške obuhvata kombinaciju 2 milijarde eura bespovratnih sredstava EU i 4 milijarde eura kreditnih sredstava pod povoljnim uslovima. Za Crnu Goru je alocirano 383,5 miliona eura, od čega 110 miliona eura čine bespovratna sredstva, a 273,5 miliona eura povoljni krediti.

Od ukupnog iznosa podrške planirano je da 178,5 miliona eura bude dodijeljeno u vidu budžetske podrške, dok će preostalih 205 miliona eura biti dodijeljeno za finansiranje infrastrukturnih projekata i implementirana kroz mehanizam Zapadnobalkanskog investicionog okvira (ZIO). Shodno programskim dokumentima, planirana je dodijela sredstava u šest polugodišnjih tranši podrške, u zavisnosti od stepena realizacije planiranih reformi. Sredstva koja će biti dostupna Crnoj Gori uslovljena su uspješnom implementacijom reformskih mjera definisanih u Reformskoj agendi, zbog čega je ovaj dokument važan za ekonomski i politički razvoj Crne Gore, kao i za ubrzanje evropske integracije.

III Reformska agenda Crne Gore za Instrument EU za reforme i rast 2024-2027

Vlada Crne Gore je, nakon konsultacija sa nadležnim službama Evropske komisije, na sjednici od 26. septembra 2024. godine usvojila Reformsku agendu Crne Gore za Instrument EU za reforme i rast 2024-2027, koju je, na osnovu pozitivnog mišljenja država članica, 23. oktobra 2024. godine potvrdila Evropska komisija. Dokument sadrži 32 prioritete reformske mjere u okviru četiri oblasti politika, 14 podoblasti politika (sektora) i 130 reformskih koraka neophodnih za ispunjavanje reformi. Definisani koraci ujedno sadrže i pokazatelje uspjeha (indikatore), koji su osnov za praćenje napretka u sprovođenju reformskih mjera i procjenu EU o ispunjenosti uslova za dodjelu sredstava.

S obzirom na aktuelnu situaciju i izazove u domenu ekonomskog razvoja, koji zahtevaju ubrzanje ključnih reformi u procesu pristupanja EU, opšti cilj Reformske agende Crne Gore jeste da se iskoriste podsticaji koje nudi EU putem Instrumenta za reformu i rast za Zapadni Balkan. Cilj je sprovesti ključne reforme u oblastima od strateškog značaja kako bi se ubrao ekonomski rast i postigla ekonomska konvergencija sa zemljama EU. Kako bi ostvarila ovaj ambiciozni cilj u pogledu ekonomskog rasta, Vlada Crne Gore je prepoznala i odredila reformske mjere u okviru **4 ključne oblasti, i to: poslovnog okruženja i razvoja privatnog sektora, digitalne i energetske/zelene tranzicije, razvoja ljudskog kapitala i temeljnih prava/vladavine prava.**

Prioritetne reforme u oblasti **poslovnog okruženja i razvoja privatnog sektora** imaju za cilj rješavanje ključnih strukturnih izazova u dijelu regulatornog okvira koji će olakšati poslovanje biznisima, zatim neformalne ekonomije, te izazova u oblasti monitoringa i upravljanja državnim preduzećima (PVD). Mjere obuhvataju poboljšanje regulatornog okruženja, kao i unapređenje poslovne konkurentnosti i razvoj ekosistema za inovacije i istraživanja. Pored navedenog fokus je stavljen i na reforme u pogledu poboljšanja javnih nabavki, integriteta i efikasnosti inspekcijских službi, smanjenje sive ekonomije i digitalizacije, uključujući implementaciju e-katastra radi unapređenja prostornog planiranja. Pored navedenih prioriteta reformi posvećeno se radi i na unapređenju ukupne **konkurentnosti poslovnog sektora** kroz podsticanje istraživanja i inovacija među svim relevantnim akterima ekosistema čime se doprinosi ukupnom ekonomskom napretku države.

Opšti prioritet u oblasti **digitalne i energetske/zelene tranzicije** je u skladu sa Evropskim zelenim dogovorom i energetsom politikom EU. Prioritet je stavljen na reforme energetskog sektora kroz unapređenje energetske efikasnosti, paket integracije električne energije, smanjenje energetskog siromaštva, sprovođenje mehanizma za određivanje cijene za emisiju ugljenika, trgovinu emisionim jedinicama sa ciljem dekarbonizacije sektora, intenziviranje aktivnosti za smanjenje upotrebe fosilnih goriva u saobraćaju, promociju e-mobilnosti i razvoj obnovljivih izvora energije, kao i unapređenje infrastrukturnih kapaciteta radi povezivanja sa susjednim energetskim sistemima. Stoga, cilj reforme je da se nastavi sa sprovođenjem mjera iz *Trećeg energetskog paketa EU i Paketa za čistu energiju* u sektorima električne energije i gasa, kao i da se naprave funkcionalna energetska tržišta koja će moći da se integrišu u jedinstveno energetske tržište EU.

U dijelu koji se odnosi na **digitalnu transformaciju**, prioritet su reformske mjere koje će znatno unaprijediti digitalnu infrastrukturu i usluge. Ključne aktivnosti biće usmjerene na: implementaciju 5G mreža, unapređenje bezbjednosti širokopolasne mreže, digitalizaciju javnih usluga kroz punu primjenu elektronskog potpisa i digitalnoj identitetskoj novčanika, kao i uspostavljanje sveobuhvatnog okvira za sajber bezbjednost.

Kako bi postala dio jedinstvenog tržišta znanja i vještina EU, razvijen je niz ključnih reformskih mjera kao podsticaj razvoju **ljudskog kapitala**. Navedene mjere reflektuju se uglavnom kroz unapređenje mogućnosti za zapošljavanje, podršku za aktivaciju, reformu socijalnih i sistema dječije zaštite, ulaganje u sve nivoe obrazovanja i digitalno obrazovanje. Cilj je unaprijediti oblasti zapošljivosti i podrške kako bi se odgovorilo na neusklađenost tržišta rada kroz cjeloživotno učenje, povećala zapošljivost žena i diplomaca u skladu sa relevantnim praksama tržišta rada.

Najzad, imajući u vidu da je potrebno ubrzati ne samo ekonomsku kovergenciju već i proces pristupanja EU, važno je obuhvatiti i ciljeve iz oblasti **temeljnih prava**. Ključni ciljevi u oblasti temeljnih prava odnose se na osiguranje *vladavine prava* i realizaciji/ostvarivanju preostalih privremenih mjerila iz poglavlja 23 i 24, posebno u oblastima sudstva, borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, te slobode izražavanja i medija. Fokus je na unaprijeđenju pristupa pravosuđu, promociju nezavisnosti, autonomije nepristrasnosti i odgovornosti pravosuđa i tužilaštva vraćanje povjerenja u sudstvo kako bi se osigurala pravna sigurnost kao preduslov za ekonomsku aktivnost. Prioritetne mjere u podoblasti demokratije imaju za cilj unapređenje vladavine prava kroz usvajanje novog, sveobuhvatnog i harmonizovanog pravnog okvira za sprovođenje izbora, dok u dijelu koji se odnosi na pravosuđe u fokusu su imenovanja na visokim pozicijama, unaprijeđenje rezultata istraga, potvrđenih optužnica i pravosnažnih presuda u slučajevima organizovanog kriminala.

Pored toga, planirano je jačanje kapaciteta u borbi protiv organizovanog kriminala, smanjenje porodičnog nasilja, sprovođenje preporuka Evropskog komiteta za prevenciju torture, efikasna primjena Zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije i usklađivanje vizne politike sa standardima EU.

Kada je u pitanju finansijska podrška Evropske unije, od ukupno dodijeljenih 383,5 miliona eura za Crnu Goru, prva tranša podrške je fiksna i predviđena je za predfinansiranje, u iznosu od 7% ukupno dostupnih sredstava. Njena realizacija, u iznosu od 26,85 miliona eura, očekuje se početkom aprila ove godine.

Sedam redovnih polugodišnjih tranši isplaćuje se na osnovu ispunjenja specifičnih kvantitativnih i kvalitativnih koraka, koji su detaljno opisani u Reformskoj agendi, o čemu Vlada informiše Evropsku komisiju u formatu polugodišnjih izvještaja.

IV Prvi polugodišnji izvještajni period

Prvi redovni polugodišnji izvještajni period za sprovođenje Reformke agende istekao je krajem decembra 2024. godine. Međutim, s obzirom na činjenicu da je Evropska komisija tek u oktobru 2024. godine odobrila reformske agende za pet država Zapadnog Balkana, prvi izvještajni period je produžen do 28. februara 2025. godine, kada je istekao period prihvatljivosti rezultata za 14 reformskih koraka u različitim oblastima politika Reformske agende. Rok za dostavljanje prvog polugodišnjeg izvještaja Evropskoj komisiji je 15. mart 2025. godije.

Reformskom agendom tokom prvog izvještajnog perioda planirano je sprovođenje reformskih koraka prikazanih sljedećom tabelom:

Tabela 1. Pregled reformskih koraka u okviru prvog polugodišnjeg izvještajnog perioda

Naziv reforme	Naziv koraka	Iznos sredstava EU vezan za ispunjavanje koraka (€)
1.1.1 Reforma upravljanja preduzećima u vlasništvu države (PVD). Poboljšanje upravljanja, efikasnosti i odgovornosti preduzeća u vlasništvu države (PVD) kako bi se poboljšao njihov doprinos privredi	Registar PVD. Uspostaviti javno dostupan registar privrednih društava u vlasništvu države, uključujući opštinska preduzeća. Registar će uključivati sve relevantne podatke o finasijskim performansama PVD-a, kao i podatke o rezultatima eksterne revizije	1.158.592,80
1.1.2 Revizija procesa javnih nabavki i politika državne pomoći. Unapređenje	Međuvladini sporazumi i ugovori sa trećim zemljama. Nivo transparentnosti u vezi sa svim projektima [završenim, tekućim i budućim ugovorima] ugovorenim prema međuvladinim	2.317.185,60

<p>transparentnosti, efikasnosti i integriteta u procesima javnih nabavki i državne pomoći</p>	<p>sporazumima povećava se uvođenjem i stavljanjem na raspolaganje javnosti informacija specifičnih za projekte u sistemu e-nabavke. Sljedeći elementi bi trebali biti dostupni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naziv projekta • Vrijednost ugovora o nabavci • Osnovne informacije o ugovoru o nabavci • Naručilac • Glavni ugovarač • Sprovedena procedura nabavke • Trenutno stanje projekta u skladu sa utvrđenom metodologijom upravljanja projektom • Sprovedene studije i javne konsultacije uključujući uticaj na životnu sredinu i druga tehnička istraživanja, analiza koristi i troškova i studije izvodljivosti • Informacije o poštovanju EU standarda, uključujući princip transparentnosti i jednak tretman u javnim nabavkama 	
<p>1.1.4. Pобољшanje elektronskog katastra i prostornog planiranja</p>	<p>Usvajanje Prostornog plana Crne Gore (od strane Skupštine)</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>1.1.5 Reforma inspekcijских službi. Unapređenje integriteta, efikasnosti i performansi inspekcijских službi i smanjenje neformalne ekonomije</p>	<p>Pобољшanje integriteta u inspekcijским službama. Obavezna godišnja prijava imovine i izjava o sukobu interesa za inspektore uvedena i podložna provjerama Agencije za borbu protiv korupcije</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>2.1.1 Potpuna implementacija paketa integracije električne energije</p>	<p>Kompletna transpozicija paketa elektroenergetske integracije u skladu sa zahtjevima Energetske zajednice i nastavak njegove implementacije</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>2.1.2 Postepeno prilagođavanje tarifa nivoima povraćaja troškova praćeno mjerama energetskog siromaštva</p>	<p>Postepeno ukidanje javne intervencije u određivanju cijena za isporuku električne energije u skladu sa članom 5. Direktive 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>2.3.2 Implementacija Direktive o obnovljivoj energiji (dozvole, garancije porijekla, prozumeri)</p>	<p>Usvajati zakonodavstvo u skladu sa Direktivom o obnovljivoj energiji (RED II) uključujući regulatorni okvir za prozumere i pojednostavljenje procedura za izdavanje dozvola (npr. određivanje jedne kontakt tačke)</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>2.3.4 Sprovođenje zakonske regulative o energetskoj efikasnosti i zagađenju vazduha</p>	<p>Osigurati izdavanje certifikata o energetskim performansama (u skladu sa EPBD uredbom) i izmijeniti relevantno zakonodavstvo kako bi se omogućilo efikasno donošenje odluka o ulaganjima u energetsku efikasnost za domaćinstva</p>	<p>2.317.185,60</p>
<p>2.4.1 Pokretanje sigurne širokopojasne mreže, uključujući 5G mreže</p>	<p>Usvajanje Nacionalnog plana razvoja širokopojasne infrastrukture od strane Vlade</p>	<p>2.317.185,60</p>

2.4.3 Isporuka digitalnih javnih usluga prilagođenih korisniku	Planiranje pune implementacije transakcionalnih javnih elektronskih usluga na nacionalnom i lokalnom nivou 2025-2027 usvojenih od strane Vlade (pilotiranim do 2024); funkcionalna platforma e-uprave i inter-operabilnosti registara	1.158.592,80
2.4.4 Sajber-bezbjednost - Uspostavljanje sveobuhvatnog okvira za sajber otpornost (uvođenje zahtjeva NIS2 Direktive i jačanje relevantnih institucija)	Usvajanje Zakona o informacionoj bezbednosti od strane Skupštine koji je u potpunosti usaglašen sa NIS2 direktivom	1.158.592,80
4.2.1 Sudstvo i tužilaštvo su nezavisni/samostalni, nepristrasni, odgovorni i djeluju sa integritetom i profesionalnošću	Imenovanje predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore	579.296,40
4.4.1 Smanjenje rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori	Vrhovni državni tužilac je uspostavio i prati standardne operativne procedure tužilaštva u pogledu postupanja u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, u skladu sa relevantnim članovima Istanbulske konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i prema Direktivi EU o zaštiti žrtava; uspostavljene su standardne operativne procedure za izricanje kazne u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, u skladu sa novim Krivičnim zakonikom	2.317.185,60
4.5.2 Usklađivanje vizne politike sa listom zemalja EU za koje je viza potrebna, posebno u odnosu na zemlje koje predstavljaju nezakonite migracije ili bezbjedonosni rizik za EU	Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom godišnje) za koje EU zahtijeva vizu	4.634.371,20
Ukupan iznos sredstava EU vezan za ispunjavanje koraka (€)		29.544.116,42

V Status sprovođenja pojedinačnih reformskih koraka

U nastavku su dostupne detaljne informacije o statusu sprovođenja reformskih koraka pojedinačno, u formatu koji je predvidjela Evropska komisija u okviru zahtjeva za plaćanje koji Vlada podnosi nakon usvajanja polugodišnjeg izvještaja, a u slučaju ovog izvještajnog perioda najkasnije do 15. marta 2025. godine.

Tabela 2. Status sprovođenja koraka 1.1.1.1.

Korak koji se razmatra	<i>Registar PVD. Uspostaviti javno dostupan registar privrednih društava u vlasništvu države, uključujući opštinska preduzeća. Registar će uključivati sve relevantne podatke o finansijskim performansama PVD-a, kao i podatke o rezultatima eksterne revizije</i>
Polazna vrijednost	<i>Nije uspostavljeno</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Ministarstvo finansija prikupilo je podatke i na osnovu dobijenih informacija pripremlilo registar preduzeća u državnom vlasništvu, uključujući i spisak opštinskih preduzeća. Registar javnih preduzeća na centralnom nivou sadrži podatke o finansijskom poslovanju preduzeća sa ključnim pokazateljima likvidnosti, solventnosti i profitabilnosti, kao i podatke o rezultatima eksternih revizija. Registar opštinskih preduzeća obuhvata preduzeća čiji su osnivači ili većinski vlasnici opštine, sa relevantnim finansijskim podacima za sva identifikovana preduzeća. Ovaj registar takođe pruža kumulativni pregled preduzeća po svakoj opštini sa ključnim podacima o finansijskom poslovanju i broju zaposlenih.</i></p> <p><i>Registar je pripremljen, dvostruko provjeren i objavljen u obliku Excel dokumenta na zvaničnoj internet stranici Vlade:</i></p> <p><i>https://www.gov.me/clanak/registar-javnih-preduzeca-i-privrednih-drustava-u-vecinskom-vlasnistvu-drzave-2</i></p> <p><i>https://www.gov.me/clanak/registar-privrednih-drustava-na-lokalnom-nivou</i></p>
Dostavljeni dokazi	<p><i>Registar je objavljen na zvaničnoj internet stranici Ministarstva finansija. (https://www.gov.me/clanak/registar-javnih-preduzeca-i-privrednih-drustava-u-vecinskom-vlasnistvu-drzave-2 https://www.gov.me/clanak/registar-privrednih-drustava-na-lokalnom-nivou). Prema tome, izvor verifikacije predstavlja konkretna internet stranica sa dostupnim linkom ka dokumentu</i></p>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<p><i>Kako bi se osiguralo da je priprema registra sprovedena u skladu s važećim pravilima, Ministarstvo finansija izvršilo je niz mjera verifikacije. To je uključivalo prikupljanje podataka iz zvaničnih finansijskih izvještaja koje su dostavila sama preduzeća, unakrsnu provjeru tačnosti i doslednosti i informacija sa relevantnim finansijskim i regulatornim tijelima i procjenu ključnih finansijskih indikatora kao što su likvidnost, solventnost i profitabilnost. Izvršen je pregled podataka kako bi se potvrdila usklađenost sa zakonskim i regulatornim zahtjevima. Po završetku, još jednom je provjerena tačnost registra prije objavljivanja na zvaničnom sajtu. Nalazi ovog procesa potvrdili su da su podaci sveobuhvatni, tačni i usklađeni sa standardima izvještavanja.</i></p>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignuto.</i>

Tabela 3. Status sprovođenja koraka 1.1.2.1.

<p>Korak koji se razmatra</p>	<p>Međudržavni sporazumi i ugovori sa trećim zemljama. Nivo transparentnosti u vezi sa svim projektima (završenim, tekućim i budućim ugovorima) koji se zaključuju na osnovu međudržavnih sporazuma povećan je uvođenjem i stavljanjem na raspolaganje javnosti informacija specifičnih za projekte u sistemu e-nabavke. Sljedeći elementi treba da budu dostupni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naziv projekta • Vrijednost ugovora o nabavci • Osnovne informacije o ugovoru o nabavci • Ugovorni organ • Glavni izvođač radova • Primijenjeni postupak nabavke • Status projekta prema utvrđenoj metodologiji upravljanja projektima • Studije i sprovedene javne konsultacije, uključujući uticaj na životnu sredinu i druge tehničke analize, analize troškova i koristi i studije izvodljivosti projekta • Informacije o tome kako su poštovani standardi Evropske unije, uključujući principe transparentnosti i jednakog tretmana u javnim nabavkama
<p>Polazna vrijednost</p>	<p>Nije ostvareno</p>
<p>Rok za implementaciju koraka</p>	<p>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</p>
<p>Stvarni rezultati</p>	<p>Crna Gora je povećala transparentnost međudržavnih sporazuma i ugovora sa trećim zemljama integriranjem informacija specifičnih za projekte u sistemu e-nabavke. To je postignuto nizom mjera, uključujući nadogradnju postojećeg softvera kako bi se omogućilo objavljivanje svih međudržavnih ugovora i ugovora sa trećim zemljama zajedno sa relevantnim detaljima. Kako bi se osiguralo poštovanje novih pravila, Ministarstvo finansija izdalo je formalno obavještenje svim ugovornim organima, informišući ih o novoj obavezi objavljivanja dodatnih informacija o ugovorima, što je takođe postavljeno kao početno obavještenje prilikom prijave u sistem elektronskih javnih nabavki. Pored toga, uspostavljen je strukturirani mehanizam kojim se osigurava da svi ugovori – završeni, tekući i budući – koji su u okviru međunarodnih sporazuma sadrže sveobuhvatne podatke specifične za projekte, čime su postali javno dostupni. Ove mjere uspješno su implementirane, značajno povećavajući transparentnost procesa javnih nabavki.</p> <p>Projekat autoputa Bar–Boljare definisan je kao projekat od strateškog značaja za Crnu Goru, čija realizacija treba da omogući ravnomjerniji razvoj sjevera i juga zemlje, iskorišćavanje prirodnih resursa, razvoj turizma, bolje saobraćajne veze i ukupni ekonomski razvoj. Prepoznajući strateški značaj projekta autoputa, tadašnje Ministarstvo saobraćaja i pomorstva isticalo je i promovisalo koristi koje će se ostvariti realizacijom projekta autoputa Bar–Boljare, fokusirajući svoje aktivnosti prvenstveno na izbor najoptimalnijeg modela, izvora i načina finansiranja njegove realizacije, kao i odabir odgovarajućeg izvođača radova.</p> <p>Veliki broj potencijalnih partnera iz nekoliko zemalja (posebno iz Kine, Turske, SAD-a, Njemačke, Poljske, Indije, Italije i Kanade) izrazio je interesovanje Ministarstvu saobraćaja i pomorstva za realizaciju projekta autoputa Bar–Boljare (prioritetna dionica Smokovac–Uvač–Mateševo). Inicijalni kontakti ostvareni su sa svim zainteresovanim stranama koje su planirale da učestvuju u realizaciji ovog projekta. Najintenzivnija komunikacija vođena je sa predstavnicima kineske kompanije „China Communications Construction Company“ (CCCC), odnosno njenom podružnicom „China Road and Bridge Corporation“ (CRBC), specijalizovanom za izgradnju puteva i mostova koja je iskazivala interesovanje još od 2011. godine. Tokom 2013. godine Vlada Crne Gore analizirala je tri dostavljene ponude (kineska kompanija CCCC/CRBC, američko-turski konzorcijum Bechtel-Enka te turski konzorcijum Dogus-Gulsan). Multidisciplinarna</p>

	<p><i>komisija ocijenila je ponudu kineskih kompanija kao najpovoljniju te ju je Vlada Crne Gore prihvatila kao prvoplasiranu u julu 2013. godine. Time su započeti pregovori koji su završeni potpisivanjem Ugovora o projektovanju i izgradnji dionice Smokovac–Mateševo u februaru 2014. godine te Sporazuma o preferencijalnom kreditu u oktobru 2014. godine. Sve tri analizirane ponude obuhvatale su tehnički i finansijski aspekt (obezbjeđivanje metoda finansiranja). Vlada Crne Gore nije sprovela tendersku proceduru ili drugi oblik javne nabavke za izbor izvođača radova za projektovanje i izgradnju prioritetne dionice autoputa Bar–Boljare Smokovac–Uvač–Mateševo jer to nije bilo obavezno prema članu 3 stav 2 tada važećeg Zakona o javnim nabavkama („Službeni list CG“, br. 42/11), koji omogućava izuzeće primjene zakona kada se projekat realizuje na osnovu međudržavnog sporazuma.</i></p> <p><i>Nije bilo obavezno pokretanje tenderskog postupka ili bilo koji drugi oblik javne nabavke, jer je to bio projekat koji su potpisnice međudržavnog sporazuma zajednički realizovale. Vlade NR Kine i Crne Gore potpisale su i Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Narodne Republike Kine o unapređenju saradnje u izgradnji infrastrukture („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“ br. 8/13), a projekat izgradnje autoputa je predmet izmjena i dopuna međunarodnog sporazuma Crne Gore (Sl. list CG – Međunarodni ugovori“ br. 7/14), koji je trebalo da omogući realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata po drugim osnovama, a ne samo po osnovu koncesije, kako je prvobitno bilo predviđeno osnovnim tekstom navedenog međudržavnog sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade NR Kine. Na osnovu navedenog, jasno je da je cijeli postupak izbora Izvođača radova na prioritetnoj dionici autoputa sproveden u skladu sa zakonskim propisima Crne Gore. U skladu sa domaćim propisima, Studija o procjeni uticaja na životnu sredinu bila je predmet javne rasprave, a o načinu, roku i mjestu javnog uvida, dostavljanju komentara i mišljenja, kao i vremenu i mjestu održavanja javne rasprave o Studiji obaviješteni su svi zainteresovani organi, organizacije i zainteresovana javnost. Agencija za zaštitu životne sredine (koja je dala Saglasnost) je takođe obavijestila zainteresovanu javnost o davanju saglasnosti na Studiju o procjeni uticaja na životnu sredinu. Javne rasprave o Studiji o procjeni uticaja na životnu sredinu održane su 27.10.2015. (Kolašin) i 29.10.2015. (Podgorica). Agencija za zaštitu životne sredine dala je saglasnost na Studiju broj 02-UPI-1567/46 od 21.12.2015.</i></p>
<p>Dostavljeni dokazi</p>	<p><i>Kao dokaz o realizaciji ovog koraka u junu 2024., pomenuta funkcionalnost integrisana je u elektronski sistem javnih nabavki:</i></p> <p><i>https://cejn.gov.me/AttachedReports Broj objavljenih izvještaja biće sastavni dio Godišnjeg izvještaja o javnim nabavkama za 2024., čije usvajanje se očekuje do 31. maja 2025. Na donjem linku dostavljamo Studiju izvodljivosti autoputa Bar-Boljare sa analizom troškova i koristi, kao i Studiju o procjeni uticaja na životnu sredinu za dionicu Smokovac-Mateševo i saglasnost na Studiju, podsjećajući da je dokumentacija koja se odnosi na dionicu Smokovac-Mateševo dostupna na principu pune transparentnosti na sajtu Ministarstva, oduvijek je bila dostupna javnosti:</i></p> <p><i>Dokumentacija vezana za dionicu Smokovac-Mateševo: https://www.gov.me/mpo/auto-put-bar-boljare</i></p> <p><i>Studije: https://www.gov.me/mpo/auto-put-bar-boljare/studije-opravednosti-za-autoput-bar-boljare</i></p> <p><i>Elaborat – procjena uticaja na životnu sredinu: https://we.tl/t-ejHei3oT9q</i></p>
<p>Izvršene provjere u verifikaciji koraka</p>	<p><i>Kako bi se verifikovala implementacija usmjerena na povećanje transparentnosti međudržavnih sporazuma, sprovedene su aktivnosti kojima je osigurana uspješna integracija nove funkcionalnosti u elektronski sistem javnih nabavki. To je uključivalo provjeru operativne efikasnosti funkcije koja omogućava objavljivanje svih ugovora sklopljenih na osnovu međudržavnih sporazuma i ugovora sa trećim zemljama, kao i osiguranje da su svi ugovorni organi pravilno informisani o novim obavezama objavljivanja ovih podataka. Dodatnim provjerama potvrđeno je da se sveobuhvatne informacije specifične za projekte za sve ugovore pravilno unose i prikazuju, čime je značajno unaprijeđena transparentnost aktivnosti javnih nabavki.</i></p>
<p>Jasan zaključak o ispunjenju koraka</p>	<p><i>Potpuno postignuto.</i></p>

Tabela 4. Status sprovođenja koraka 1.1.4.1.

Korak koji se razmatra	<i>Usvajanje Prostornog plana Crne Gore (od strane Skupstine)</i>
Polazna vrijednost	<i>Pripremljen Nacrt prostornog plana Crne Gore</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Preduslov donosenja Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine (PPCG) je usvajanje Zakona o uređenju prostora i Zakona o izgradnji objekata. Oba zakona utvrđena su na sjednici Vlade 19. decembra 2024. (Saopštenje sa 62. sjednice Vlade Crne Gore (www.gov.me)) i usvojena od strane Parlamenta 28. februara (Završena sjednica Treceg vanrednog zasijedanja u 2025. godini (skupstina.me)).</i></p> <p><i>Završni koraci u proceduri pripreme za usvajanje Prostornog plana, čija je izrada počela usvajanjem Odluke o pripremi PPCG-a u decembru 2018, odnose se na organizovanje javnih rasprava o Nacrtu PPCG-a i Izvjestaju o strateskoj procjeni uticaja na životnu sredinu održanim u svim crnogorskim opstinama, uključujući brojne tematske okrugle stolove, u trajanju od punih 90 dana, od 29. januara do 29. aprila 2024. godine. Po okoncanju ovog procesa, rukovoditeljka Plana sa strucnim timom i ministarstvo kao nosilac izrade Plana, pripremili su Izvjestaj sa Javne rasprave koji je objavljen u avgustu 2024. i na koji je Savjet dao pozitivno misljenje, uz obavezu da se primjedbe i sugestije uvaze u sljedecoj fazi izrade Plana. Predlog PPCG-a dostavljen je 18. decembra 2024. dok je Dopunjen izvjestaj sa Javne rasprave o Nacrtu PPCG-a završen u januaru ove godine, u skladu sa misljenjem Savjeta za reviziju i misljenjem susjednih drzava u kontekstu prekogranicne saradnje.</i></p> <p><i>Shodno zakonskoj proceduri, Predlog prostornog plana Crne Gore proslidjen je drzavnim institucijama i opstinama na saglasnost 30. decembra 2024. godine, a rok za izjasnjenje po tom osnovu zbog praznicnih dana produzen je do 14. februara. Trenutno se radi na korekcijama Plana po dostavljenim primjedbama i u narednih nekoliko dana ocekuje se da bude dostavljeno misljenje Savjeta za reviziju cime se uslo u završnu fazu izrade Predloga plana.</i></p> <p><i>Finalno donošenje Prostornog plana Crne Gore do 2040. od strane Skupstine Crne Gore ocekuje se najkasnije do sredine drugog kvartala 2025.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<i>Izvor verifikacije za usvojene zakone je Sluzbeni list Crne Gore. Zakon o uređenju prostora i Zakon o izgradnji objekata objavljeni su u Službenom listu Crne Gore, broj 19/25.</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Proces verifikacije ukljucio je pregled zvaničnih vladinih evidencija, uključujući status zakona u zakonodavnom procesu, kako je dokumentovano od strane Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i dzžavne imovine.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Djelimično postignut.</i>

Tabela 5. Status sprovođenja koraka 1.1.5.1.

Korak koji se razmatra	<i>Unapređenje integriteta u inspeksijskim službama. Uvedena obavezna godišnja prijava imovine i izjave o konfliktu interesa za inspektore koja je podložna provjerama Agencije za sprečavanje korupcije.</i>
Polazna vrijednost	<i>U skladu sa odredbama člana 6a Zakona o Poreskoj administraciji, poreski inspektori kontinuirano dostavljaju godišnje izvještaje o imovini i prihodima Agenciji za borbu protiv korupcije. Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Poreske uprave i podacima dobijenim od Sektora za planiranje i upravljanje ljudskim resursima, ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta poreskih inspektora u Sektoru za poslove inspeksijskog nadzora je 145, od čega je popunjeno 92 radna mjesta. U tom smislu, 92 se uzima kao početna vrijednost.</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<i>Stvarni rezultati sprovođenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji, posebno novog člana 6a koji se odnosi na "Evidenciju imovine", ukazuju na efikasne mjere usklađenosti i sprovođenja zakona u 2023. godini. Ovaj zakon nalaže da poreski inspektori i druga ovlaštena lica podnose izvještaje o svojoj imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima svojih supružnika, životnih partnera i izdržavane djece, Agenciji za sprečavanje korupcije do 31. marta svake godine. Što se tiče poreskih inspektora, u članu 6(a) Zakona o poreskoj administraciji je definisano da "poreski inspektor i ovlašćeni službenik koji preduzima istražne radnje dužni su da podnesu izvještaj o imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima bračnih i vanbračnih supružnika, životnih partnera osoba istog pola i djece koja žive u zajedničkom domaćinstvu, u skladu sa posebnim zakonom". Takođe, kako se poreski inspektori imenuju po mandatu, isto je utvrđeno i za njih Zakonom o sprečavanju korupcije. U skladu s pravilima povjerljivosti i principima sprječavanja sukoba interesa, kako je propisano članom 75 Zakona o državnim službenicima i namještenicima i članom 15 Etičkog kodeksa zaposlenih u Poreskoj upravi, poreski inspektori su obavezni da popune Izjavu o nepristrasnosti prilikom dobijanja zadatka za sprovođenje inspekcije. Agencija za sprečavanje korupcije služi kao nadzorno tijelo, odgovorno za provjeru dostavljenih izvještaja o imovini. Ako izvještaj nije podnesen ili sadrži nepotpune ili netačne podatke, Agencija pokreće pravni postupak protiv odgovornog poreskog inspektora pred nadležnim sudom. Za 2023. godinu, ovaj zahtjev je uspješno ispunjen, kako je detaljno navedeno u Godišnjem izvještaju o imovini i prihodima poreskih inspektora, koji je javno dostupan na portalu Agencije. S druge strane, za carinske službenike, u skladu sa članom 55 Zakona o carinskoj službi, definisano je da "ovlašćeni carinski službenik iz člana 62, stav 1, tačke 6, 7 i 8 ovog zakona dužan je da podnese izvještaj o svojoj imovini i prihodima, kao i imovini i prihodima bračnih i vanbračnih supružnika i djece ako žive u zajedničkom domaćinstvu, u skladu sa zakonom".</i>
Dostavljeni dokazi	<i>Provjera implementacije ovog koraka može se potvrditi kroz Godišnji izvještaj o prihodima i imovini poreskih inspektora, objavljen na portalu Agencije za sprečavanje korupcije (https://www.antikorupcija.me/me/).</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Ovo je podrazumijevalo analizu potpunosti i tačnosti izvještaja o imovini i prihodima koje su poreski inspektori i drugi relevantni službenici dostavili Agenciji za sprečavanje korupcije. Proces provjere je takođe obuhvatao upoređivanje ovih podnesaka sa Izjavama o sukobu interesa radi identifikovanja eventualnih odstupanja ili potencijalnih sukoba interesa. Rezultati ovih provjera su objedinjeni u Godišnjem izvještaju o prihodima i imovini poreskih inspektora, objavljenom na portalu Agencije, potvrđujući usklađenost za 2023. godinu. Ovaj sveobuhvatan pristup osigurava da su sva potrebna otkrivanja izvršena u skladu sa zakonom, čime se održavaju standardi transparentnosti i odgovornosti unutar Poreske uprave.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut</i>

Tabela 6. Status sprovođenja koraka 2.1.1.1.

Korak koji se razmatra	<i>Kompletna transpozicija paketa integracije električne energije u skladu sa zahtjevima Energetske zajednice i nastavak njegove implementacije</i>
Polazna vrijednost	<i>Djelimično usklađen</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Usvajanje pravnog okvira u skladu sa politikama EU, odnosno transponovanje Paketa za integraciju električne energije Energetske zajednice (EIP) kroz novi Zakon o energetici i Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, predstavlja ključne aktivnosti za sprovođenje ovog koraka. Nacrt Zakona o energetici je pripremljen i sproveden je proces javne rasprave. Vlada je odobrila predloženi zakon i prosljedila ga Skupštini na usvajanje. U vezi sa daljom harmonizacijom energetske zakonodavstva Crne Gore sa pravnim tekovinama EU, pripremljen je nacrt Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, uz sprovođenje procesa javne rasprave.</i></p> <p><i>Sprovođenje ovog koraka je odloženo zbog institucionalnih promjena unutar Ministarstva energetike. Planirane aktivnosti za realizaciju ovog koraka su sljedeće:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• Usvajanje Zakona o energetici od strane Skupštine Crne Gore (planirano do kraja marta 2025. godine)</i> <i>• Utvrđivanje predloga Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa od strane Vlade Crne Gore i usvajanje Zakona od strane Skupštine Crne Gore (planirano do kraja maja 2025. godine)</i> <i>• Izrada metodologija za implementaciju regije proračuna kapaciteta (IT-ME CCR) (planirano do kraja maja 2025. godine)</i>
Dostavljeni dokazi	<i>Informacije o usvojenim zakonima može SE provjeriti u Službenom listu Crne Gore. S obzirom na to da su ovi zakoni još u proceduri, najnoviji podaci mogu se naći u zvaničnim odlukama Vlade, saopštenjima Ministarstva energetike ili dnevnom redu Skupštine.</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Proces provjere uključivao je pregled zvanične dokumentacije Vlade Crne Gore i Ministarstva energetike, čime je potvrđeno da su pripremljeni nacrti Zakona o energetici i Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, kao i da je sproveden proces javnih konsultacija. Pored toga, izvršene su provjere dnevnog reda Skupštine kako bi se utvrdio status ovih zakona u zakonodavnoj proceduri. Nalazi pokazuju da je Zakon o energetici odobren od strane Vlade i prosljeđen Skupštini, dok nacrt Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa još uvijek čeka odobrenje Vlade. Sprovođenje ovog koraka je odloženo zbog institucionalnih promjena unutar Ministarstva i zastoja u radu Skupštine krajem 2024. godine.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Djelimično postignut</i>

Tabela 7. Status sprovođenja koraka 2.1.2.1.

Korak koji se razmatra	<i>Postepeno ukidanje javne intervencije u postavljanju cijena za snabdijevanje električnom energijom u skladu s članom 5 Direktive 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije</i>
Polazna vrijednost	<i>Djelimično usklađen</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Ovaj korak će biti realizovan usvajanjem novog Zakona o energetici, koji će uključivati obavezu za snabdjevače da ponude ugovor sa dinamičnim cijenama električne energije. Zakon o energetici je prošao javnu raspravu, a Vlada ga je podnijela Skupštini na usvajanje (13.12.2024).</i></p> <p><i>Usvajanjem novog Zakona o energetici transponovaće se odredbe Direktive (EU) 2019/944 o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije koje se odnose na ukidanje javnih intervencija u određivanju cijena snabdijevanja električnom energijom, kao i kriterijumi za utvrđivanje kategorije ranjivih potrošača koji, pod određenim uslovima, imaju pravo na subvencije za račune za električnu energiju.</i></p> <p><i>Dalja razrada mehanizama podrške za kategorije siromašnih i ranjivih potrošača biće regulisana metodologijom koja je predmet odvojenog koraka 2.1.2.2.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<i>Verifikacija ovog koraka biće potvrđena usvajanjem Zakona o energetici, koji će biti objavljen u Službenom listu. Međutim, za sada, zakon još uvijek nije usvojen, te se stoga daljnje aktivnosti ne mogu sprovesti. Objavljivanje u Službenom listu poslužiće kao specifičan izvor verifikacije koji potvrđuje rezultate nakon što zakon bude usvojen.</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Implementacija i usklađenost sa odredbama o dinamičnom određivanju cijena električne energije u Zakonu o energetici treba da budu osigurane putem usvojenog zakona, koji će biti javno dostupan putem Službenog lista. Nakon usvajanja, regulatorna tijela aktivno nadgledaju poštovanje zakona, osiguravajući da se snabdjevači energijom pridržavaju novih zahtjeva. Ovo kontinuirano nadgledanje dopunjuje se redovnim izvještajima o napretku koji se dostavljaju nadzornim tijelima, pružajući transparentan zapis o sprovođenju i pridržavanju zakona. Svi ovi izvještaji biće javno dostupni na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, radi očuvanja odgovornosti i informisanja zainteresovanih strana.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Djelimično postignut</i>

Tabela 8. Status sprovođenja koraka 2.3.2.1.

Korak koji se razmatra	<i>Usvajanje zakonodavstva u skladu sa Direktivom o obnovljivoj energiji (RED II) uključujući regulatorni okvir za prozjumere i pojednostavljenje procedura za izdavanje dozvola (npr. određivanje jedne kontakt tačke)</i>
Polazna vrijednost	<i>Djelimično usklađen</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Usvajanje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora uspješno je završeno, čime su stvoreni neophodni uslovi za sprovođenje novog sistema podsticaja za korišćenje obnovljive energije i pokretanje prve aukcije. Ovim zakonom Crna Gora je ostvarila značajan napredak u usklađivanju svog energetskog zakonodavstva sa propisima EU i postavila okvir za ostvarivanje nacionalnih ciljeva u ovoj oblasti. Novi zakon omogućava prelazak na moderan sistem podsticaja zasnovan na tržišnim premijama, dok će postojeći koncept garantovanih tarifa biti ukinut i koristiti se samo za male instalacije i demonstracione projekte.</i></p> <p><i>Pokretanje prve aukcije i razvoj trogodišnjeg plana aukcija planirani su u okviru koraka 2.3.1.1, dok je finansijska analiza za pokretanje prve aukcije u pripremi.</i></p> <p><i>Dodatno, Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora reguliše koncept građanske energije kroz prozjumere i osnivanje zajednica obnovljive energije, s ciljem osnaživanja građana kao ključnih pokretača zelene tranzicije kroz aktivno učešće u proizvodnji električne energije i generisanje prihoda.</i></p> <p><i>Koncept prozjumeru uspješno se primjenjuje u Crnoj Gori već nekoliko godina, a u prethodnom periodu bio je regulisan Zakonom o energetici. Krajem 2024. godine više od 4800 potrošača električne energije, uglavnom iz sektora domaćinstava i malih i srednjih preduzeća, steklo je status prozjumeru (ukupna godišnja proizvodnja električne energije 52 GWh). Novi zakon dodatno usklađuje koncept prozjumeru sa zahtjevima EU direktiva i definiše šeme za obračun proizvedene i isporučene električne energije. Operacionalizacija zajednica obnovljive energije predviđena je u okviru koraka 2.3.2.3.</i></p> <p><i>Zakon takođe definiše sve aspekte vezane za garancije porijekla i njihovu potencijalnu buduću upotrebu. Nadalje, zakon propisuje postupke za sticanje statusa privremenog povlašćenog i povlašćenog proizvođača, mehanizme međunarodne saradnje—uključujući statističke transfere koji omogućavaju kupovinu ili prodaju potrebnog udjela iz drugih zemalja radi ispunjenja nacionalnih ciljeva—te mehanizme za postizanje ciljeva udjela obnovljive energije u sektorima transporta i grijanja. Operacionalizacija sistema garancija porijekla planirana je u okviru koraka 2.3.2.2.</i></p> <p><i>Prema Zakonu, Ministarstvo energetike je određeno kao jedinstvena kontakt tačka za projekte obnovljive energije. Na osnovu zakona, Vodič o procedurama za izdavanje dozvola za izgradnju elektrana pripremljen je i objavljen u decembru 2024. godine. Ovaj vodič pruža jasne i ilustrativne informacije o procedurama izdavanja dozvola za velike projekte obnovljive energije, kao i za male instalacije i prozjumerne sisteme u skladu sa zahtjevima RED II.</i></p> <p><i>Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora takođe je transponovao glavne zahtjeve RED II direktive u vezi sa upotrebom/proizvodnjom biogoriva i bio-tečnosti. Održivost i drugi relevantni aspekti biće regulisani usvajanjem podzakonskih akata, čija priprema je podržana od strane Sekretarijata</i></p>

	<i>Energetske zajednice. S obzirom na izazove u proizvodnji održivih biogoriva u Crnoj Gori (npr. prostorna ograničenja, korišćenje zemljišta), fokus sprovođenja ove reforme je na podsticanju razvoja novih izvora obnovljive energije za proizvodnju električne energije, gdje Crna Gora ima značajan potencijal.</i>
Dostavljeni dokazi	<i>Verifikacija ovog koraka može se pronaći u Službenom listu Crne Gore broj 82/2024, od 23. avgusta 2024. godine, za usvojeni Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora. Dodatna provjera može se dobiti iz zvaničnih objava i publikacija Ministarstva energetike, uključujući objavljeni objavljivanjem Vodiča o procedurama za izdavanje dozvola za izgradnju elektrana, dostupan na sajtu: https://cotee.me/pages/vodic</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Kako bi se potvrdilo da je usvajanje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora sprovedeno u skladu sa važećim pravilima, preduzeto je nekoliko mjera. Zakonodavni proces je pratio standardne procedure Vlade i Skupštine, uključujući javne konsultacije, stručne analize i usklađivanje sa EU direktivama o obnovljivoj energiji. Zakon je zvanično usvojen od strane Skupštine i objavljen u Službenom listu Crne Gore, čime je potvrđena njegova pravna validnost. Ministarstvo energetike je, takođe, osiguralo usklađenost pripremom i objavljivanjem Vodiča o procedurama za izdavanje dozvola za izgradnju elektrana, koji je javno dostupan na https://cotee.me/pages/vodic Ovaj vodič pojašnjava proces implementacije i regulatorne zahtjeve za projekte obnovljive energije. Nalazi potvrđuju da zakon uspostavlja sveobuhvatan pravni okvir za podsticaje obnovljive energije, uvodi mehanizme zasnovane na tržištu i usklađuje nacionalno zakonodavstvo sa EU politikama u oblasti energetike. Operacionalizacija aukcija, zajednica obnovljive energije i garancija porijekla predmet su zasebnih koraka, kako je gore navedeno. Sve planirane aktivnosti su u potpunosti realizovane</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut</i>

Tabela 9. Status sprovođenja koraka 2.3.4.1.

Korak koji se razmatra	<i>Osigurati izdavanje sertifikata o energetske performansi zgrada (u skladu sa Direktivom o energetske performansi zgrada) i izmijeniti relevantno zakonodavstvo kako bi se omogućilo efikasno donošenje odluka o ulaganjima u energetske performansi zgrada za vlasnike domaćinstava.</i>
Polazna vrijednost	<i>Djelimično usklađen</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>U skladu sa zahtjevima revidirane Direktive o energetske performansi zgrada (EPBD), Ministarstvo energetike je usvojilo novi okvir za energetske performansi zgrada u okviru Zakona o efikasnom korišćenju energije. Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske performansi zgrada uveo je nove, strože standarde za izgradnju novih zgrada i renoviranje postojećih, koji su definisani na osnovu analize optimalnih troškova. Primjena ovih ažuriranih minimalnih zahtjeva postala je obavezna od 1. jula 2024. godine. Takođe, ovaj pravilnik definiše novu metodologiju za izračunavanje energetske performansi zgrada, koja uključuje ukupne energetske potrebe zgrade – grijanje, hlađenje, ventilaciju, toplu vodu i rasvjetu – u skladu sa zahtjevima EPBD direktive. Ova metodologija integrisana je u Nacionalni softver za proračun energetske performansi zgrada - MEEC.</i></p> <p><i>Pravilnik o sertifikaciji energetske performansi zgrada uveo je, po prvi put u Crnoj Gori, obaveznu sertifikaciju energetske performansi zgrada, koja je stupila na snagu 1. avgusta 2024. godine. Izdavanje energetske performansi sertifikata u Crnoj Gori može vršiti ovlašćeno lice koje je završilo specijalizovanu obuku u skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije.</i></p> <p><i>Pored unapređenja pravnog okvira, značajni naponi su uloženi u jačanje kapaciteta stručnjaka za sprovođenje energetske performansi pregleda i sertifikacije zgrada, u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore. Tako je tokom 2024. godine, 19 stručnjaka uspješno završilo novi ciklus obuke, čime je broj obučeni osoba dostigao ukupno 60. Krajem 2025. godine najavljen je novi ciklus obuke, za koji se prijavilo 80 inženjera (obuka je započeta u januaru 2025. godine).</i></p> <p><i>Važan dio sistema sertifikacije zgrada je uspostavljanje registra izdatih energetske performansi sertifikata. Ova aktivnost uspješno je završena u decembru 2024. godine uz podršku Fraunhofer IBP Instituta (Štuttgart). Registar omogućava efikasno praćenje procesa sertifikacije energetske performansi zgrada u Crnoj Gori i osigurava kontrolu kvaliteta u skladu sa zahtjevima EPBD direktive. Registar sertifikata energetske performansi nije javno dostupan, a pristup registru omogućen je putem nacionalnog softvera MEEC.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske performansi zgrada ("Službeni list Crne Gore" br. 47/2024, od 20. maja 2024.)</i> • <i>Pravilnik o sertifikovanju energetske performansi zgrada ("Službeni list Crne Gore", br. 47/2024, od 20.5.2024. godine);</i> • <i>Pravilnik o utvrđivanju visine naknade za izdavanje sertifikata o energetske performansi zgrada ("Službeni list Crne Gore, br. 67/2024" od 12.07.2024. godine).</i> • <i>Nacionalni softver za proračun energetske performansi zgrada -u Crnoj Gori – MEEC (Montenegrin Energy Efficiency Certification) - https://meec.me/index.php/me/</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Verifikacija koraka 2.3.4.1 u sprovođenju zakonodavstva o energetske performansi i zagađenju vazduha uključila je ključne provjere kako bi se osigurala usklađenost sa Direktivom o energetske performansi zgrada</i>

	<p><i>(EPBD). Ove provjere obuhvataju usvajanje i sprovođenje tri pravilnika objavljena u Službenom listu Crne Gore, kojima su definisani minimalni standardi energetske efikasnosti, zahtjevi za sertifikaciju energetskih performansi i naknade za izdavanje ovih sertifikata. Metodologije propisane pravilnicima integrisane su u nacionalni MEEC softver, čime su omogućene standardizovane kalkulacije i sertifikacija.</i></p> <p><i>Registar izdatih energetskih sertifikata, uspostavljen uz podršku Fraunhofer IBP Instituta, ima ključnu ulogu u praćenju i osiguravanju kontrole kvaliteta u procesu sertifikacije. Registar je dostupan putem MEEC softvera i predstavlja pouzdano sredstvo za provjeru energetskih performansi zgrada širom Crne Gore.</i></p> <p><i>Sve ove mjere omogućavaju efikasno donošenje odluka o ulaganjima u energetske efikasnost, dok istovremeno doprinose unapređenju energetske efikasnosti zgrada i smanjenju zagađenja vazduha, u skladu sa širim nacionalnim i evropskim ciljevima.</i></p>
<p>Jasan zaključak o ispunjenju koraka</p>	<p><i>Potpuno postignut.</i></p>

Tabela 10. Status sprovođenja koraka 2.4.1.1.

Korak koji se razmatra	<i>Usvajanje Nacionalnog plana za razvoj širokopojasne infrastrukture od strane Vlade.</i>
Polazna vrijednost	<i>U toku.</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<i>Nacionalni plan razvoja širokopojasne infrastrukture Crne Gore za period 2025–2029. godine odgovara ciljevima Srednjoročnog programa rada Vlade za period 2024–2027. u okviru cilja: „Digitalna Crna Gora, transparentna i efikasna javna uprava“, kao i Strategiji digitalne transformacije Crne Gore za period 2022–2026, u dijelu razvoja širokopojasnog pristupa u skladu sa EU dokumentom „Evropsko gigabitno društvo 2025“. Nacionalni strateški planovi vezani za digitalne ciljeve u potpunosti su usklađeni sa ciljevima EU Digitalne agende 2030, koja ima za cilj da se obezbijedi pokrivenost gigabitnom mrežom svih evropskih domaćinstava i pokrivenost 5G mrežom svih naseljenih područja do 2030. godine. Proces izrade Nacionalnog plana razvoja širokopojasne infrastrukture započeo je u maju 2024. godine, a finalna verzija usaglašena je i odobrena od strane Ministarstva ekonomskog razvoja u septembru 2024. godine, kada je Nacionalni plan predstavljen svim zainteresovanim stranama. Dana 26. decembra 2024. godine Vlada Crne Gore razmotrila je i formalno usvojila Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu za period 2025–2029, u skladu sa vremenskim okvirom definisanim Reformskom agendom.</i>
Dostavljeni dokazi	<i>Nacionalni plan razvoja širokopojasne infrastrukture Crne Gore za period 2025–2029. godine usvojen je na sjednici Vlade održanoj 26. decembra 2024. godine. Zvanični izvor verifikacije je Zaključak sa sjednice Vlade broj: 10-350/25-7214/2-24 od 16. januara 2025. godine, kojim se potvrđuje usvajanje Nacionalnog plana razvoja širokopojasne infrastrukture Crne Gore za period 2025–2029.</i> <i>Nacionalni plan je javno dostupan i može mu se pristupiti na zvaničnom sajtu Vlade u odjeljku koji sadrži materijale sa sjednica Vlade: https://www.gov.me/dokumenta/674a72d5-7f7e-4ec4-b66b-e311e2ddd7c2</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Kako bi se osiguralo da je usvajanje Nacionalnog plana razvoja širokopojasne infrastrukture Crne Gore za period 2025–2029 sprovedeno u skladu sa važećim pravilima, preduzeto je nekoliko mjera provjere. Proces izrade plana započet je u maju 2024. godine uz podršku Međunarodne telekomunikacione unije (ITU), te je slijedio strukturirani pristup usklađen sa nacionalnim i EU digitalnim strategijama. Plan je prošao sveobuhvatan proces konsultacija i usaglašavanja sa ključnim zainteresovanim stranama, tokom kojeg ga je Ministarstvo ekonomskog razvoja razmotrilo i odobrilo u septembru 2024. godine. Ovim procesom obezbijedena je usklađenost sa ciljevima definisanim Srednjoročnim programom rada Vlade (2024–2027) i Strategijom digitalne transformacije (2022–2026). Dalja potvrda ostvarena je kroz formalno razmatranje i usvajanje plana od strane Vlade Crne Gore dana 26. decembra 2024. godine. Usvajanje plana dokumentovano je Zaključkom Vlade broj: 10-350/25-7214/2-24 od 16. januara 2025. godine, čime se potvrđuje njegov zvanični status. Konačna verzija plana javno je dostupna na zvaničnoj internet stranici Vlade Crne Gore: https://www.gov.me/dokumenta/674a72d5-7f7e-4ec4-b66b-e311e2ddd7c2</i> <i>Nalazi potvrđuju da je plan izrađen i usvojen u skladu sa nacionalnim regulatornim okvirom i ciljevima digitalnih politika Evropske unije, čime se osigurava strateška usklađenost Crne Gore sa Evropskim gigabitnim društvom 2025 i Digitalnom agendom EU 2030.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut.</i>

Tabela 11. Status sprovođenja koraka 2.4.3.1.

Korak koji se razmatra	<i>Planiranje pune implementacije transakcionalnih javnih elektronskih servisa na nacionalnom i lokalnom nivou 2025-2027 usvojenih od strane Vlade (pored usluga uspostavljenih do 2024. godine); funkcionalna platforma e-uprave i interoperabilnost registara.</i>
Polazna vrijednost	<i>U toku</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Ministarstvo javne uprave prikupilo je podatke i koordiniralo aktivnosti koje su rezultirale pripremom Plana pune implementacije transakcionih javnih elektronskih servisa na nacionalnom i lokalnom nivou za period 2025–2027. Kako bi se uskladilo sa budućim razvojem e-Uprave, Ministarstvo javne uprave formiralo je Operativni tim, koji uključuje predstavnike različitih državnih organa i Zajednice opština. Ovaj tim je orkestrirao strateško planiranje i sprovođenje inicijativa digitalne transformacije, detaljno opisanih u Planu digitalnih usluga za 2025-2027. Tokom decembra 2024. godine održana su tri značajna sastanka na kojima su definisane i predložene strategije digitalizacije javnih usluga. Ovi naponi rezultirali su izradom plana za digitalizaciju 171 javne usluge, koji je predstavljen i usvojen na 69. sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 20. februara 2025. godine. Plan predviđa digitalizaciju usluga tokom tri godine, fokusirajući se na unapređenje postojećih i novih digitalnih usluga kako bi se poboljšala efikasnost i dostupnost u javnoj upravi. Pored toga, Ministarstvo unutrašnjih poslova identifikovalo je devet ključnih usluga za digitalnu transformaciju, naglašavajući značaj ovih usluga za građane i privredu. Uspješna implementacija ovog sveobuhvatnog plana zahtijeva snažnu međuagencijsku saradnju i podržana je razvojem nove interoperabilne platforme e-Uprave koja će omogućiti efikasnu i bezbjednu razmjenu podataka, koja će biti u potpunosti funkcionalna do 31. marta 2025. godine.</i></p> <p><i>Značajan napredak u uspostavljanju infrastrukture uključuje pokretanje novog Portala e-Uprave i razvoj Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP), koji olakšava razmjenu podataka među institucijama i koji će ostati operativan zajedno sa novom platformom za interoperabilnost registra do njenog pokretanja u martu 2025. Ovi razvoji naglašavaju strateški pristup digitalizaciji, sa ciljem da se poboljšaju procesi pružanja usluga i efikasna saradnja između institucija.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<p><i>Ispunjenje svih koraka u okviru ove aktivnosti biće potvrđeno od strane Ministarstva javne uprave putem sljedećih izvora verifikacije:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Plan pune implementacije transakcionih javnih elektronskih servisa na nacionalnom i lokalnom nivou(2025–2027), usvojen od strane Vlade; Link ka planu</i> <i>2. Izvještaj o izradi Plana pune implementacije javnih transakcionih elektronskih servisa na nacionalnom i lokalnom nivou za period 2025–2027, sa Zaključkom Vlade; Link ka zaključku</i> <i>3. Izvještaj o uspostavljanju novog Portala eUprave, Zaključak Vlade br. 10-049/24-7379/2 od 16. januara 2025; link ka zaključku; Link ka zaključku</i> <i>4. Izvještaj o uspostavljanju informacionog sistema za automatizaciju/digitalizaciju poslovnih procesa sa modulom za integraciju podataka, sa zaključkom Vlade; Link ka izvještaju</i>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<i>Verifikacija pristupa razvoja e-Uprave podrazumijevala je nekoliko ključnih provjera od strane Operativnog tima, uključujući sastanke za strateško planiranje i usvajanje Plana digitalnih usluga za 2025-2027, koji podrazumijeva digitalizaciju 171 usluge iz 22 institucije. Ovaj tim je, integrišući povratne informacije državnih organa i lokalnih opština, obezbijedio poštovanje rokova, metoda implementacije i budžetiranja, dok je uvođenje novog jedinstvenog portala e-uprave i Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) podvrgnuto rigoroznom testiranju funkcionalnosti i interoperabilnosti. Redovno izvještavanje o napretku i mehanizmi povratnih informacija, posebno iz pilot projekata u šest lokalnih samouprava, bili su ključni u prilagođavanju usluga kako bi se efikasno zadovoljile lokalne potrebe. Ove aktivnosti</i>

	<i>zajedno potvrđuju da inicijative za digitalnu transformaciju napreduju kako je planirano, sa strateškim nadzorom koji olakšava pravovremena prilagođavanja za rješavanje izazova kao što su nedostatak IT osoblja i alokacija resursa.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut.</i>

Tabela 12. Status sprovođenja koraka 2.4.4.1.

Korak koji se razmatra	<i>Usvajanje Zakona o informacionoj bezbjednosti od strane Skupštine, koji je u potpunosti usklađen sa Direktivom NIS2.</i>
Polazna vrijednost	<i>U skupštinskoj proceduri</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Usvajanjem Zakona o informacionoj bezbjednosti, u potpunosti usklađenog sa Direktivom NIS2, Crna Gora je postavila jasan temelj za unapređenje sajber bezbjednosti i zaštitu kritične infrastrukture. Ovaj zakon uvodi ključne reforme koje jačaju zaštitu mrežnih i informacionih sistema, posebno onih od javnog interesa. Definišu se odgovornosti svih relevantnih subjekata, uspostavlja se Agencija za sajber bezbjednost kao centralno tijelo za nadzor i sprovođenje mjera bezbjednosti, te se obavezuje primjena ISO 27001 standarda za sve ključne subjekte u zemlji. Zakon takođe unapređuje mehanizme za prijavljivanje incidenata u oblasti sajber bezbjednosti i jača kapacitete Vladinog tima za odgovor na incidente (CIRT). Dodatno, zakon jača međuinstitucionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti sajber bezbjednosti, stvarajući sigurnije okruženje za građane, preduzeća i državne institucije.</i></p> <p><i>Proces usvajanja zakona prošao je kroz nekoliko faza. Prvi korak uključivao je detaljnu analizu postojećeg pravnog okvira, koja je otkrila značajne nedostatke u prethodnom zakonu iz 2010. godine. Poseban problem bio je nedostatak regulative o zaštiti kritične infrastrukture, nejasno definisane odgovornosti i nedovoljna koordinacija u rješavanju sajber incidenata. Potreba za unapređenjem dodatno je naglašena nakon velikog sajber napada na IT infrastrukturu Vlade u avgustu 2022. godine, koji je izazvao ozbiljne poremećaje u funkcionisanju državnih institucija i ometao pružanje osnovnih usluga.</i></p> <p><i>Nakon analize, započeo je rad na nacrtu Zakona o informacionoj bezbjednosti, s primarnim fokusom na usklađivanje sa NIS2 direktivom. Ministarstvo javne uprave, u saradnji sa ekspertima angažovanim od strane Centra za upravljanje bezbjednosnim sektorom iz Ženeve (DCAF) i finansiranim od strane britanskog Ministarstva vanjskih poslova, odigralo je ključnu ulogu u izradi novog zakona. Ključni dio ovog procesa bile su konsultacije sa zainteresovanim stranama. Organizovane su rane javne konsultacije za sve zainteresovane strane, nakon čega su uslijedile javne rasprave kroz fokus grupe sa predstavnicima državnih institucija, regulatornih tijela, privrede i međunarodnih partnera. Održan je i otvoreni okrugli sto za širu javnu diskusiju. Tokom ovih konsultacija podnijeto je ukupno 96 komentara, od kojih su neki prihvaćeni, dok su drugi uzeti u razmatranje za potencijalne izmjene.</i></p> <p><i>Nakon završetka konsultacija, nacrt zakona prvo je usklađen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, zatim sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom pravde, prije nego što je podvrgnut finalnoj reviziji od strane Evropske komisije, koja je dala pozitivno mišljenje. Nakon toga, Vlada Crne Gore formalno je odobrila zakon i prosljedila ga Skupštini na dalju proceduru.</i></p> <p><i>Dana 19. novembra 2024. godine Skupština Crne Gore usvojila je zakon tokom jesenjeg zasjedanja, čime je ispunjena važna obaveza utvrđena Reformskom agendom 2025–2027. Ovaj korak harmonizovao je okvir sajber bezbjednosti Crne Gore s najnovijim evropskim standardima i postavio snažan pravni temelj za zaštitu od sve složenijih sajber prijetnji.</i></p> <p><i>U skladu s obavezama utvrđenim Zakonom o informacionoj bezbjednosti, Vlada Crne Gore usvojila je Predlog za osnivanje Agencije za sajber bezbjednost na svojoj 62. sjednici održanoj 19. decembra 2024. godine.</i></p>

	<p>Važno je napomenuti da Ministarstvo ekonomskog razvoja ima zadatak da tokom 2025. riješi preostalo pitanje vezano za nacionalni domen kroz Zakon o elektronskim komunikacijama. Budući da regulacija domena spada pod nadležnost Ministarstva ekonomskog razvoja, ovo pitanje nije moglo biti uključeno u Zakon o informacionoj bezbjednosti. Kada pitanje nacionalnog domena bude uključeno u Zakon o elektronskim komunikacijama tokom 2025. godine, ovaj segment će takođe biti potpuno usklađen sa NIS2 direktivom.</p>
Dostavljeni dokazi	<p>Implementacija ovog koraka potvrđena je sljedećim izvorima:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Predlog Zakona o informacionoj bezbjednosti sa Zaključkom Vlade br. 08-040/24-2525/2 od 10. maja 2024; link ka zaključku 2. Uredba o proglašenju Zakona o informacionoj bezbjednosti objavljena u Službenom listu Crne Gore br. 113/24 od 27. novembra 2024; link ka uredbi 3. Predlog Odluke o osnivanju Agencije za sajber bezbjednost sa Zaključkom Vlade br. 10-013/24-7088/2 od 19. decembra 2024; link ka zaključku 4. Odluka o osnivanju Agencije za sajber bezbjednost objavljena u Službenom listu Crne Gore br. 125/24 od 26. decembra 2024; link ka odluci
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<p>Usvajanje Zakona o informacionoj bezbjednosti sprovedeno je kroz strukturiran i transparentan proces kako bi se osigurala usklađenost s važećim pravilima. Početna faza uključivala je sveobuhvatnu pravnu analizu koja je identifikovala nedostatke postojećeg okvira. Proces izrade nacrt zakona realizovan je uz saradnju Ministarstva javne uprave s međunarodnim ekspertima i obuhvatio je opsežne konsultacije sa zainteresovanim stranama. Nacrt zakona pregledan je i usklađen sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, Ministarstvom finansija i Ministarstvom pravde prije nego što je dobio pozitivno mišljenje Evropske komisije.</p> <p>Finalni proces odobravanja uključivao je formalno usvajanje od strane Vlade Crne Gore, nakon čega ga je Skupština usvojila 19. novembra 2024. godine tokom jesenjeg zasijedanja. Usklađenost s odredbama zakona dodatno je osnažena odlukom Vlade na njenoj 62. sjednici održanoj 19. decembra 2024., kojom se osniva Agencija za sajber bezbjednost. Ove mjere potvrđuju da je zakon usvojen u skladu sa nacionalnim zakonodavnim procedurama i usklađen sa Direktivom EU NIS2, čime se obezbjeđuje ojačan okvir sajber bezbjednosti u Crnoj Gori.</p>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<p>Potpuno postignuto.</p>

Tabela 13. Status sprovođenja koraka 4.2.1.1.

Korak koji se razmatra	<i>Imenovanje predsjednika Vrhovnog suda.</i>
Polazna vrijednost	<i>Nije imenovan.</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<p><i>Dana 29. novembra 2024. godine izabran je predsjednik Vrhovnog suda. Novoizabrani predsjednik Vrhovnog suda Crne Gore položio je zakletvu pred Sudskim savjetom Crne Gore u ponedjeljak, 2. decembra 2024. godine, u 12 sati. Slijede koraci koji su prethodili realizaciji ovog koraka:</i></p> <p><i>Dana 10. jula 2024. godine, prvu akciju je pokrenuo i sproveo Sudski savet (SS), institucija odgovorna za ovaj korak, objavljivanjem i objavljivanjem <u>Javnog oglasa za izbor predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore.</u></i></p> <p><i>Nakon toga, 15. avgusta 2024., Na svojoj 23. sjednici, Sudski savjet utvrdio je listu prijavljenih kandidata, što predstavlja drugi korak, kako je potvrđeno <u>Obavještenjem sa 23. sjednice Sudskog savjeta.</u></i></p> <p><i>Intervjui sa kandidatima održani su na Opštoj sjednici Vrhovnog suda, tokom koje je formulisan prijedlog za sjednicu Sudskog savjeta, što predstavlja treći korak u realizaciji ovog procesa, kako je potvrđeno <u>Obavještenjem sa 32. sjednice Sudskog savjeta.</u></i></p> <p><i>Deset dana kasnije, 29. novembra 2024. godine, Održan je intervju sa kandidatom za predsjednika Vrhovnog suda, nakon čega je predsjednik Vrhovnog suda izabran i imenovan, što je potvrđeno potpisanom Odlukom Sudskog savjeta.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<p><i>Izvori verifikacije su:</i></p> <p><i><u>Javni oglas za izbor predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore.</u></i></p> <p><i><u>Obavještenje sa 23. sjednice Sudskog savjeta</u></i></p> <p><i><u>Obavještenje sa 32. sjednice Sudskog savjeta.</u></i></p>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<p><i>Proces imenovanja predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore uključuje rigorozan niz provjera kako bi se osigurala kvalifikacije i podobnost kandidata za ovu funkciju. Ovaj sveobuhvatan proces verifikacije započinje procjenom pravne stručnosti kandidata kroz provjeru akreditovanih podataka i uključuje detaljne provjere biografije i integriteta kako bi se potvrdilo odsustvo bilo kakvih pravnih ili etičkih problema. Sva potrebna odobrenja od strane sudskih i državnih tijela osiguravaju kolektivnu podršku kandidatu, čime se osigurava usklađenost sa sudskim standardima. Proces se završava formalnom ceremonijom polaganja zakletve, gdje kandidat preuzima obavezu poštovanja zakona i ustava, čime se naglašava transparentnost i integritet procesa u cilju jačanja povjerenja javnosti u sposobnost pravosuđa da nepristrasno i kompetentno obavlja svoju funkciju.</i></p>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut.</i>

Tabela 14. Status sprovođenja koraka 4.4.1.1.

Korak koji se razmatra	<i>Vrhovni državni tužilac je uspostavio i prati standardne operativne procedure tužilaštva u pogledu postupanja u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, u skladu sa relevantnim članovima Istanbulske konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i prema Direktivi EU o zaštiti žrtava; uspostavljene su standardne operativne procedure za izricanje kazne u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, u skladu sa novim Krivičnim zakonikom</i>
Polazna osnova	<i>Priručnik za postupanje u pripremi.</i>
Rok za implementaciju koraka	<i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i>
Stvarni rezultati	<i>Vrhovni državni tužilac uspostavio je i pridržava se standardnih operativnih procedura za postupanje u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, u skladu sa relevantnim članovima Istanbulske konvencije o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i sa EU Direktivom o pravima žrtava. U tom smislu, standardne operativne procedure za izricanje kazni u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja uspostavljene su u skladu sa odredbama novog Krivičnog zakonika. Ova aktivnost je završena 11. oktobra 2024. godine usvajanjem Uputstva za postupanje državnih tužilaca u slučajevima nasilja u porodici ili u porodičnoj zajednici.</i>
Pruženi dokazi	<i>Izvor verifikacije ove informacije može se pronaći u zvaničnim evidencijama Vrhovnog državnog tužilaštva, kao i u usvojenim Uputstvima za postupanje državnih tužioca u slučajevima nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici od 11. oktobra 2024.</i>
Izvršene provjere i nalazi vezani za verifikaciju koraka	<i>Kako bi se osiguralo da je uspostavljanje standardnih operativnih procedura za postupanje u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja sprovedeno u skladu sa važećim pravilima, preduzete su brojne mjere. Proces je vođen usklađivanjem sa Istanbulskom konvencijom i EU Direktivom o pravima žrtava, čime je osigurana usklađenost sa međunarodnim standardima. Vrhovno državno tužilaštvo pregledalo je relevantne zakonske odredbe i uključilo zahtjeve novog Krivičnog zakonika u procedure. Ključni korak verifikacije bio je usvajanje <u>Uputstava za postupanje državnih tužioca u slučajevima nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici od 11. oktobra 2024.</u> 11. oktobra 2024. godine, čime je formalizovan standardizovani pristup. Smjernice su prošle internu reviziju i odobrenje kako bi se potvrdila njihova dosljednost sa pravnim okvirima i najboljim praksama. Nalazi pokazuju da uspostavljene procedure jačaju pravni odgovor na seksualno i rodno zasnovano nasilje, obezbjeđujući sistematsko procesuiranje i izricanje kazni u skladu sa zakonodavnim obavezama Crne Gore.</i>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<i>Potpuno postignut.</i>

Tabela 15. Status sprovođenja koraka 4.6.3.1.

<p>Korak koji se razmatra</p>	<p><i>Ukidanje sporazuma o slobodnom viznom režimu sa državama (najmanje jednom državom godišnje) za koje EU zahtijeva vizu</i></p>
<p>Polazna vrijednost</p>	<p><i>Vizna politika nije usklađena za 11 zemalja.</i></p>
<p>Rok za implementaciju koraka</p>	<p><i>Decembar 2024 (produženo do februara 2025. godine)</i></p>
<p>Stvarni rezultati</p>	<p><i>Crna Gora ostaje čvrsto posvećena procesu evropskih integracija, sa članstvom u EU kao ključnim prioritetom vanjske politike. U tom smislu, zemlja aktivno radi na usklađivanju svoje vizne politike sa standardima EU kroz izmjene Zakona o strancima i modernizaciju Viznog informacionog sistema.</i></p> <p><i>Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o viznom režimu („Službeni list Crne Gore“ br. 33/19, 67/20, 8/23, 56/23, 127/24 i 13/25), Vanuatu je uklonjen iz slobodnog viznog režima što je ukazalo na napredak ka daljoj harmonizaciji sa viznom politikom EU i smanjenju liste zemalja koje se razlikuju od liste EU za jednu zemlju.</i></p> <p><i>Međutim, u ovom trenutku vizna politika Crne Gore nije u potpunosti usklađena sa EU. Trenutno državljani devet zemalja mogu ulaziti i boraviti u Crnoj Gori bez vize tokom cijele godine (Azerbejdžan, Bahrein, Katar, Kina, Kuvajt, Saudijska Arabija i Turska do 90 dana, te Bjelorusija i Rusija do 30 dana).</i></p> <p><i>Pored toga, s obzirom na pad prihoda od turizma tokom prethodne sezone, ograničene kapacitete crnogorskih aerodroma i nedovoljan broj posjetilaca iz zemalja članica EU i drugih ključnih tržišta, Vlada Crne Gore donijela je odluke 13. februara 2025. godine o uvođenju privremenog slobodnog viznog režima za državljane Egipta, Armenije, Kazahstana i Uzbekistana, kao i za stanovnike UAE. Ova mjera ima za cilj stabilizaciju turističkog sektora i podsticanje ekonomskog razvoja – oba faktora su ključna za dugoročnu stabilnost Crne Gore.</i></p> <p><i>Crna Gora prepoznaje važnost postepenog usklađivanja sa viznom politikom EU uz pažljivo upravljanje tranzicijom kako bi se ublažili potencijalni negativni efekti na ekonomiju. Ministarstvo vanjskih poslova aktivno radi na paralelnim inicijativama za harmonizaciju vizne politike sa EU dok sprovodi mjere za očuvanje ekonomskih interesa. Ključne inicijative uključuju:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Izmjene i dopune zakonskih propisa – Konkretno izmjene Zakona o strancima kako bi se omogućila nesmetana i strukturirana tranzicija ka standardima EU.</i> <i>2. Angažovanje eksternog pružaoca usluga – Renomirana međunarodna kompanija biće angažovana za prikupljanje zahtjeva za vize u zemljama gdje Crna Gora nema konzularnu pokrivenost.</i> <i>3. Reforma Viznog informacionog sistema – U saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), ova inicijativa će unaprijediti efikasnost obrade viza, omogućiti e-vize i online aplikacije te uspostaviti tehnički okvir za punu usklađenost sa regulativama EU.</i> <p><i>Pored toga, u narednom periodu Crna Gora će poboljšati mehanizme kontrole granica i ojačati kapacitete granične policije kako bi spriječila zloupotrebu teritorije kao tranzitne tačke za neovlašteni ulazak u EU. Takođe je važno naglasiti da su zaštitni mehanizmi implementirani u privremenim aranžmanima slobodnog viznog režima s Uzbekistanom, Egiptom i stanovnicima UAE kako bi se osiguralo da broj pojedinaca koji pokušavaju zloupotrijebiti liberalizaciju viza za ulazak u EU ostane zanemarljiv. Ovi napori odražavaju strateški pristup Crne Gore ka balansiranju obaveza prema procesu pristupanja EU s potrebom očuvanja ekonomskog rasta i međunarodne povezanosti. Ministarstvo vanjskih poslova ostaje otvoreno za dalji dijalog i saradnju u ovoj oblasti.</i></p>

	<p><i>Uvođenje e-viznog sistema vidimo kao strateško rješenje koje će omogućiti Crnoj Gori da brzo napreduje u usklađivanju sa viznom politikom EU bez ugrožavanja njenih ekonomskih interesa.</i></p> <p><i>Crna Gora je posvećena pronalazaženju pragmatičnog i izbalansiranog rješenja u saradnji sa EU – onog koje istovremeno štiti naše nacionalne ekonomske interese i ispunjava naše obaveze u procesu pridruživanja. Istovremeno, ponovo potvrđujemo našu čvrstu opredijeljenost za postizanje pune usklađenosti sa viznom politikom EU do trenutka pristupanja Crne Gore punopravnom članstvu u EU.</i></p>
Dostavljeni dokazi	<p><i>Dana 3. januara 2025. godine stupila je na snagu Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o viznom režimu („Službeni list Crne Gore“, br. 33/19, 67/20, 8/23, 56/23 i 127/24), koja omogućava državljanima Bahreina i Saudijske Arabije ulazak i boravak do 90 dana bez vize.</i></p> <p><i>Dana 14. februara 2025. godine stupila je na snagu Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o viznom režimu („Službeni list Crne Gore“ br. 33/19, 67/20, 8/23, 56/23, 127/24 i 13/25), kojom je Vanuatu uklonjen iz slobodnog viznog režima.</i></p> <p><i>Istovremeno su stupile na snagu odluke o privremenom slobodnom viznom režimu koje omogućavaju državljanima Egipta, Armenije, Kazahstana i Uzbekistana te stanovnicima UAE boravak do 30 dana ili do 10 dana (za stanovnike UAE). („Službeni list CG“, br. 33/19, 67/20, 8/23, 56/23, 127/24 i 13/25).</i></p>
Izvršene provjere u verifikaciji koraka	<p><i>Verifikacija sprovedenih izmjena Uredbe o viznom režimu potvrdila je da su zakonodavne promjene sprovedene u skladu s propisanim pravnim procedurama. Stupanje na snagu izmjene kojom je Vanuatu uklonjen iz slobodnog viznog režima predstavlja korak ka usklađivanju vizne politike Crne Gore s regulativama EU.</i></p> <p><i>Za Crnu Goru je važno omogućiti postepeno usklađivanje sa viznom politikom EU kako bi se progresivno uspostavili mehanizmi i alternativna rješenja koja bi olakšala tranziciju i ublažila potencijalne negativne ekonomske uticaje. Istovremeno, ističemo snažnu posvećenost postizanju pune usklađenosti sa viznom politikom EU do trenutka kada Crna Gora ostvari punopravno članstvo.</i></p>
Jasan zaključak o ispunjenju koraka	<p><i>Djelimično postignuto.</i></p>

VI Finansijski uticaj

Po pitanju finansijskog uticaja, za prvih 14 reformskih koraka vezan je maksimalno dostupan iznos podrške Evropske unije od 29.544.116,40 eura, umanjen proporcionalno za 7% predfinansiranja. Ovaj iznos biće umanjen srazmjerno i za vrijednost finansijske podrške EU koja je povezana sa rezultatima 4 reformska koraka koji još uvijek nisu potpuno postignuti.

Važno je napomenuti da će u slučaju djelimično ispunjenih koraka Crna Gora iskoristiti mogućnost iz člana 21 Regulative EU 2024/1449 o uspostavljanju Instrumenta za reforme i rast, shodno kojem za ove korake rezultati mogu biti ostvareni nakon isteka izvještajnog perioda u roku od 24 mjeseca, bez uticaja na isplatu sredstava opredijeljenih Reformskom agendom za ove korake.

Kako se radi o koracima čije ispunjavanje je u toku i čiji rezultati se očekuju do sredine ove godine, sredstva vezana za ova 4 reformska koraka biće isplaćena po njihovom ostvarenju. Ukoliko Evropska komisija potvrdi ovakvu finansijsku procjenu, očekuje se da će za 10 reformskih koraka biti isplaćeno 17.958.188,40 eura, dok će isplata 11.585.928,00 eura za 4 djelimično ispunjena koraka biti odložena i izvršena uz isplatu za naredni izvještajni period koji ističe krajem juna ove godine.